

Vergaderjaar 2020–2021

34 773

Gevolgen van de orkaan Irma

Nr. 21

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 september 2020

Conform mijn toezegging tijdens het verzamel Algemeen Overleg over Koninkrijksaangelegenheden d.d. 1 juli 2020 (Kamerstuk 35 300 IV, nr. 71) informeer ik uw Kamer middels deze brief over de acties van het kabinet om de wederopbouw van Sint Maarten na de orkaan Irma te versnellen. Tevens bied ik hierbij aan het Semi-Annual Report 2020 Sint Maarten Trustfonds (hierna: halfjaarrapportage 2020)¹, conform mijn toezegging tijdens het Algemeen Overleg Wederopbouw Bovenwindse eilanden d.d. 30 januari 2018 (Kamerstuk 34 773, nr. 9).

Algemeen

Tijdens de eerste helft van dit jaar is de voortgang van de wederopbouw beïnvloed door externe gebeurtenissen. Ten eerste waren er de verkiezingen van januari jl., waarna medio maart een nieuwe regering aantrad. In die periode kreeg de hele wereld te maken met de COVID-19 pandemie en de gevolgen daarvan. Voor Sint Maarten resulteerde dit vanaf half maart in diverse beperkingen en een strikte lockdown van 5 april tot begin juni. Veel lopende infrastructurele werkzaamheden moesten hierdoor worden stilgelegd. Bovendien konden er vanaf 17 maart geen reizen meer plaatsvinden van en naar het eiland. Hierdoor zijn internationale staf en ingehuurd deskundigen lange tijd niet in staat geweest naar het eiland te reizen. Voor sommigen geldt nog steeds dat zij alleen op afstand beschikbaar zijn. Hierdoor zijn verschillende trajecten vertraagd.

Voortgang wederopbouw

Ondanks de bijzondere omstandigheden in de eerste helft van het jaar is er vooruitgang geboekt op het gebied van wederopbouw. Ik licht voor een aantal projecten toe wat er in het afgelopen halfjaar gerealiseerd is.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Herstel van huizen, scholen en schuilplaatsen

Het herstel van huizen heeft tijdelijk stilgelegen als gevolg van COVID-19 en is, zodra dit mogelijk was, weer opgepakt. Met het oog op het orkaanseizoen is prioriteit gegeven aan de schuilplaatsen. Dit heeft ertoe geleid dat eind augustus een viertal prioritair schuilplaatsen orkaanbestendig zijn opgeleverd en klaar zijn voor gebruik. De overige negen schuilplaatsen zullen in het eerste kwartaal van 2021 worden opgeleverd. Het herstel van zes (van de twintig) scholen dat in oktober 2020 moet starten, wordt volgens planning eveneens in het eerste kwartaal van 2021 afgerond. In februari 2020 zijn de herstelwerken voor het Radiosondegebouw van de Meteorologische Dienst afgerond en het herstel van de politiebureaus is in een vergevorderd stadium.

Zoals ik in mijn brief d.d. 19 juni 2020 (Kamerstuk 34 773, nr. 20) aangaf, waren ultimo 2019 ruim 1.100 huizen gerepareerd met de inzet van Nederlands hulpgeld, waarvan 669 door het Rode Kruis. De lopende programma's van het National Recovery Program Bureau (NRPB) en het Rode Kruis omvatten nu circa 400 woningen, waarvan er sinds januari ruim honderd zijn gerealiseerd. Dat brengt het totaal aan gerepareerde huizen met inzet van Nederlands hulpgeld op ruim 1.200 huizen.

Herstel luchthaven

De financiering van het herstel van de luchthaven is na veel vertraging aan de kant van de overheid van Sint Maarten eind 2019 rondgekomen. Beperkingen als gevolg van COVID-19 hebben het inkoopproces voor het verwijderen van de schimmel in de terminal bemoeilijkt. Deze werkzaamheden moeten zijn afgerond alvorens met het herstel van de luchthaven kan worden begonnen. In reactie op deze beperkingen is gezocht naar creatieve oplossingen om de vertraging zoveel mogelijk te beperken. Door gebruik te maken van een 3D opname van de terminal zijn bedrijven in staat gesteld de omvang van het werk te bekijken. Het contract kan naar verwachting nog deze maand gegund worden, waarna de saneringswerkzaamheden kunnen starten. De biedingsdocumenten voor het herstel van de luchthaven worden binnenkort gepubliceerd. De werkzaamheden zullen naar verwachting in het eerste kwartaal van 2021 beginnen.

Afvalproblematiek

De afvalproblematiek op Sint Maarten is al decennia problematisch. Binnen het trustfonds zijn twee afvalprojecten. Eén project ziet toe op het beheer van de afvalberg en het opruimen van puin – waaronder scheepswrakken – veroorzaakt door de orkanen. Het andere project richt zich op een duurzame afvalstrategie. Er is overeenstemming over een nieuwe aanpak voor de afvalberg en het beheer daarvan. In de stuurgroep van 8 september jl. zijn er aanvullende middelen beschikbaar gekomen voor o.a. herhuisvesting om de voortgang mogelijk te maken. Dit vraagt politiek commitment van Sint Maarten. Sint Maarten en de Wereldbank werken nu aan de voorbereidingen voor de herhuisvesting van omwonenden. Het is daarbij aan Sint Maarten om op korte termijn de plannen voor de tegemoetkoming van getroffen huishoudens uit te werken en te starten met herhuisvesten. De Wereldbank heeft Sint Maarten verzocht een high-level focal point aan te wijzen die het herhuisvestingsproces, waarbij verschillende ministeries zijn betrokken, kan bevorderen. Het contract voor de berging van de scheepswrakken is nagenoeg afgerond zodat de berging van deze wrakken binnenkort van start kan gaan.

Trainings- en financieel ondersteuningsprogramma (EISTP)

Middels dit programma zijn personen die hun baan zijn kwijtgeraakt als gevolg van orkaan Irma getraind als bouwvakker of voor een functie in de horeca; helaas is in de laatste sector vanwege COVID-19 weinig werkgelegenheid op dit moment. Daarnaast ontvangen zij financiële ondersteuning. Dit programma is zeer succesvol gebleken en de beoogde resultaten zijn bereikt. In totaal hebben 1.979 deelnemers ondersteuning gekregen, waarvan 69% vrouwen. Dit is meer dan de beoogde 1.800 deelnemers bij aanvang van het project. De laatste deelnemers hebben in augustus hun trainingscertificaat ontvangen, waarna dit onderdeel van het programma in september wordt afgerond. Onder dit project wordt tevens een sociaal register opgezet om kwetsbare groepen beter in beeld te krijgen en in geval van rampen sneller te kunnen helpen. Dit deel van het project wordt naar verwachting afgerond in mei 2022.

Herstel ziekenhuis

De bouw van het nieuwe ziekenhuis werd noodgedwongen stil gelegd tijdens de lockdown maar weer opgestart zodra dit mogelijk was. Uitbreiding van het zorgaanbod heeft ertoe geleid dat het aantal verwijzingen naar ziekenhuizen in de regio sterk is gedaald. In het kader van de COVID-crisis heeft het trustfonds met spoed vanuit het ziekenhuisproject de aankoop van benodigde middelen zoals medische apparatuur, medicijnen en isolatiemogelijkheden mogelijk gemaakt.

Enterprise Support Project

Het Enterprise Support Project is gestart op 11 augustus jl. met een digitale aftrap. De eerste twee financiële instellingen hebben zich bij het project aangesloten. Dit project ondersteunt het micro, midden- en kleinbedrijf in Sint Maarten door het beschikbaar stellen van financiering middels een combinatie van leningen en giften. Het project draagt bij aan het herstellen van de economie, waarin het micro, midden- en kleinbedrijf een cruciale rol speelt, en aan het vergroten van de mogelijkheden van lokale financiële instellingen.

Resources for community resilience (R4CR)

VNG International is op 31 juli jl. gestart met een project gericht op capaciteitsopbouw van lokale NGO's die bijdragen aan wederopbouw en vergroten van de weerbaarheid op Sint Maarten. In dit project zullen NGO's worden opgeroepen om projectvoorstellen in te dienen die de lokale gemeenschap ten goede komen. Deelnemende NGO's zullen worden ondersteund bij het beheer en de monitoring van hun projecten. Hiermee worden de middelen van het trustfonds eenvoudig toegankelijk gemaakt voor kleine lokale NGO's. VNG International verwacht de eerste call for funds deze maand uit te zetten.

Financieel

In totaal zijn acht projecten in uitvoering met een totale omvang van € 230,6 mln. Het totaal aan gestorte middelen bedraagt € 262 mln. Waar aanvankelijk de uitbetalingen slechts geleidelijk aan opliepen, is er sinds maart een duidelijk stijgende lijn te zien. Op basis van de acht projecten in uitvoering verwacht ik nog dit jaar een derde tranche van € 90 mln. te storten en een vierde tranche in 2021.

Bevorderen van de voortgang van projecten

U heeft mij gevraagd naar de acties van het kabinet om de wederopbouw van Sint Maarten te versnellen. Ik deel met uw Kamer dat de wederopbouw langzamer verloopt dan gewenst. Het is in het belang van de bewoners van Sint Maarten dat de projecten binnen acceptabele doorlooptijden worden afgerond. En alhoewel Sint Maarten en de Wereldbank verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de projecten, heeft het monitoren van de voortgang van projecten en interveniëren waar mogelijk mijn voortdurende aandacht.

In algemene zin heeft Sint Maarten last van bepaalde zwakten die inherent zijn aan kleine eilandstaten, zoals een beperkte markt, afhankelijkheid van buitenlandse aanvoer van de meeste producten, een beperkte omvang van de beroepsbevolking, beperkte verzekerings- en financiële mogelijkheden van lokale banken, een overheid met beperkte uitvoeringskracht en een gebrek aan de benodigde expertise. In de praktijk betekent dit dat lokale bedrijven vaak onvoldoende zijn toegerust om in aanmerking te komen voor grote infrastructuurprojecten. Daarnaast is sprake van langdurige procedures voor werk- en verblijfsvergunningen. De procedures van de Wereldbank worden als complex en tijdsintensief ervaren. Tot slot constateer ik dat een gebrek aan daadkracht en zelfs tegenwerking aan de kant van Sint Maarten leidt tot vertraging in de realisatie van een aantal projecten. Het project om de luchthaven te herstellen is hiervan een voorbeeld.

De interventies richten zich op ondersteuning van Sint Maarten middels technische assistentie, het wegnemen van belemmeringen waar mogelijk en het blijven aandringen bij Sint Maarten en Wereldbank op daadkracht, focus op de prioritaire projecten, creativiteit en pragmatisme. Herhaaldelijk heb ik met de regering van Sint Maarten gesproken als besluiten of acties op projecten aan de kant van Sint Maarten uitbleven en dat zal ik blijven doen. Ook in het Steering Committee komt de voortgang van projecten nadrukkelijk aan de orde. Een aantal interventies licht ik hier toe.

De oprichting van een lokaal kantoor van de Wereldbank op Sint Maarten zal de samenwerking tussen de Wereldbank en Sint Maarten versterken. Lokale aanwezigheid biedt de mogelijkheid om vroegtijdig knelpunten te onderkennen, een netwerk op te bouwen en te onderhouden en direct te kunnen interveniëren. Het zetelverdrag dat lokale aanwezigheid van de Wereldbank mogelijk maakt vereist aanpassing van de belastingwetgeving. Met Sint Maarten wordt besproken of de dubbele belastingheffing, waar buitenlandse bedrijven en consultants, die betrokken zijn bij uitvoering van trustfondsprojecten mee te maken hebben, in deze aanpassing van de wetgeving kan worden opgelost. Hiervoor is door Nederland technische assistentie geboden en de voorgestelde wetswijziging kan op korte termijn in behandeling worden genomen. Het is aan Sint Maarten om deze wetgeving zo snel als mogelijk door te voeren in het belang van de voortgang van de uitvoering van projecten.

Daarnaast ondersteunt Nederland de overheid van Sint Maarten en het NRPB met extra capaciteit en specifieke expertise. Een voorbeeld is de inzet van de Royal Schiphol Group bij de voorbereiding van het aanbestedingstraject voor de herstelwerkzaamheden en detachering van een Chief Financial Officer. Het NRPB kan beroep doen op de benodigde technische expertise voor de beoordeling van offertes en ten behoeve van het afvalproject heb ik expertise en versterking van het Ministerie van VROMI aangeboden.

Tevens spreek ik de overheid van Sint Maarten aan op hun verantwoordelijkheid om het proces rondom de verkrijging van werkvergunningen, verblijfsvergunningen, zakelijke licenties voor buitenlandse werknemers en bedrijven aanzienlijk te versnellen. De inzet van buitenlandse werknemers en bedrijven wordt als gevolg van lange doorlooptijden vertraagd. Voor een aantal procedures is inmiddels afspraken gemaakt die leiden tot een versnelling. Dit geldt helaas nog niet voor alle procedures.

Tegelijkertijd blijf ik ook met de Wereldbank in gesprek over de mogelijkheden voor versnelling van de wederopbouwactiviteiten. Bijvoorbeeld door te zoeken naar pragmatische oplossingen voor knelpunten in aanbestedingstrajecten. Dit heeft ertoe geleid dat vier schuilplaatsen alsnog eind augustus zijn opgeleverd. De Wereldbank staat op verzoek klaar om bij goedkeuring van het zetelverdrag direct te starten met het opzetten van een lokaal kantoor op Sint Maarten.

Tot slot

Hoewel er sprake is van voortgang op een aantal projecten, verloopt de uitvoering en implementatie van projecten nog steeds langzamer dan ik zou willen. Het voortdurend monitoren van de voortgang van projecten en interveniëren waar nodig, is en blijft dan ook noodzakelijk. Helaas is de afgelopen weken gebleken dat de COVID-19 pandemie op het eiland nog niet onder controle is. Naast de bedreiging voor de volksgezondheid is het aannemelijk dat ook de wederopbouw hier last van zal blijven ondervinden. Mijn inzet om vertraging van de wederopbouw te voorkomen en te versnellen waar mogelijk blijft dan ook onverminderd groot.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops